

C-326/23. sz. ügy**Az előzetes döntéshozatal iránti kérelemről a Bíróság eljárási szabályzata
98. cikkének (1) bekezdése alapján készített összefoglalás****A benyújtás napja:**

2023. május 25.

A kérdést előterjesztő bíróság:

Sąd Najwyższy (Lengyelország)

Az előzetes döntéshozatalra utaló határozat kelte:

2023. március 15.

Felperesek:

C. W. S. A.

C. O. S. A.

D. sp. z o.o.

G. S. A.

C. sp. z o.o.

C.1 S. A.

Alperes:

Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów

Az alapeljárás tárgya

Az UOKiK (verseny- és fogyasztóvédelmi hivatal, Lengyelország) elnökének a felperesek által kötött megállapodásnak a szürke cement nemzeti gyártási és értékesítési piacon tanúsított versenykorlátozó, egyúttal nemzeti és uniós jogot sértő magatartásnak való minősítésére vonatkozó, valamint emiatt bírságot kiszabó, 2009. december 8-i határozatával szemben benyújtott jogorvoslati kérelmekkel kapcsolatos eljárás. Annak vizsgálata iránti kérelem, hogy a Sąd Najwyższy (legfelsőbb bíróság, Lengyelország) bírálja megfelel-e a függetlenség és pártatlanság követelményének.

Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgya és jogalapja

Az Európai Unió Alapjogi Chartájának 47. cikkének első bekezdésével összefüggésben értelmezett EUSZ 19. cikk (1) bekezdése második albekezdésének értelmezése (az EUMSZ 267. cikk alapján)

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

1) Úgy kell-e értelmezni az Európai Unióról szóló szerződés 19. cikke (1) bekezdésének az Európai Unió Alapjogi Chartája 47. cikkének [első bekezdésével] összefüggésben értelmezett második albekezdését, hogy a fél azon cselekményét (kérelmét), amely a nemzeti és uniós jog alapján bírói felülvizsgálat tárgyát nem képező bírói kinevezésnek az uniós jog és a tagállam alkotmánya fényében elfogadhatatlan megtámadására irányul oly módon, hogy vitatja a bíró határozathozatalra való alkalmasságát, figyelmen kívül kell hagynia az ügyben eljáró bíróságnak, tekintettel arra, hogy a bíró kinevezési eljárásának és a szóban forgó ügynek a körülményei nem függenek össze, illetve nincs ténybeli alapja annak, hogy a bíró pártatlanságát és függetlenségét a bírói kinevezésnek a fél által vitatott szabályszerűségén kívüli más körülmények, így a bíró kinevezést követő magatartása, a jogalkotói és végrehajtó hatalom általi befolyásolhatósága alapján megkérdőjelezzék, ami a nemzeti jog alapján a fél e cselekményét elfogadhatatlan *actio popularisszal* egyenértékűvé teszi, illetve a nemzeti eljárásjoggal való súlyos és nyilvánvaló visszaélésnek minősül?

2) Úgy kell-e értelmezni az Európai Unióról szóló szerződés 19. cikke (1) bekezdésének az Európai Unió Alapjogi Chartája 47. cikkének [első bekezdésével] összefüggésben értelmezett második albekezdését, hogy az uniós jog értelmében vett, törvény által létrehozott bíróság kritériumainak való megfelelés hatékony és elégséges mechanizmusa azt jelenti, hogy a nemzeti jog lehetővé teszi a felek számára, hogy a bírói kinevezési eljárás körülményeinek és a bíró kinevezést követő magatartásának a bíró pártatlanságára és függetlenségére gyakorolt hatásának ellenőrzését az adott ügyben az úgynevezett pártatlansági teszt keretében vagy a bíró kizárására irányuló kérelem útján kérjék?

A hivatkozott uniós rendelkezések

Az Európai Unióról szóló szerződés, a 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdése;

Az Európai Unió Alapjogi Chartája (a továbbiakban: Charta) 47. cikkének első bekezdése;

A Szerződés 81. és 82. cikkében meghatározott versenyszabályok végrehajtásáról szóló, 2002. december 16-i 1/2003/EK tanácsi rendelet;

A hivatkozott nemzeti rendelkezések

A Lengyel Köztársaság alkotmánya, 179. és 180. cikk;

Ustawa z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (a legfelsőbb bíróságról szóló 2017. december 8-i törvény), 29. cikk;

Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (a polgári perrendtartásról szóló 1964. november 17-i törvény), 49. cikk 1. §-a, 379. cikk 4. pontja;

Ustawa z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (a verseny- és fogyasztóvédelemről szóló 2000. december 15-i törvény, a továbbiakban: u.o.k.k.), 5. cikk (1) bekezdésének 1. és 3. pontja, 9. cikk, 101. cikk (1) bekezdésének 1. és 2. pontja;

A tényállás és az eljárás rövid ismertetése

- 1 A felperesek jogorvoslati kérelmet nyújtottak be a Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (a verseny- és fogyasztóvédelmi hivatal elnöke, Lengyelország, a továbbiakban: UOKiK) 2009. december 8-i határozatával szemben, amely az M.-i L. S. A., a C.-i G. S. A., az S. A. K.-i G.1, a W.-i C.2 sp. z o.o., az S.-i D. sp. z o.o., a T.-i C. W. S. A. és az O.-i C. O. S. A. között a szürke cement árának és egyéb értékesítési feltételeinek rögzítésére, a szürke cement gyártási és értékesítési piacának felosztására és bizalmas kereskedelmi információk cseréjére vonatkozóan létrejött megállapodást a szürke cement nemzeti gyártási és értékesítési piacon tanúsított versenykorlátozó magatartásnak minősítette, és e jogsértés abbahagyását rendelte el. Ezzel a határozattal bírságokat szabtak ki a fenti jogalanyokra.
- 2 2013. december 13-i ítéletével a Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów (varsói regionális bíróság – verseny- és fogyasztóvédelmi bíróság, Lengyelország) módosította a megtámadott határozatot, és csökkentette a kiszabott bírságokat.
- 3 2021. május 21-i ítéletével a Sąd Apelacyjny w Warszawie (varsói fellebbviteli bíróság, Lengyelország) részben hatályon kívül helyezte a regionális bíróság megtámadott ítéletét, és e tekintetben visszautalta az ügyet a regionális bíróság elé, a fellebbezés és a felülvizsgálati eljárás költségeiről való döntést pedig e bíróságra bízta.
- 4 A fenti ítélet ellen többek között a C. sp. z o.o. nyújtott be fellebbezést. A társaság az eljárás érvénytelenségére (a k.p.c 379. cikkének 4. pontja) vonatkozó kifogást terjesztett elő azzal összefüggésben, hogy a 2020. július 29-i ítélet alapján szolgáló ügyben (ügyszám: I. NSK 8/19) eljáró Sąd Najwyższy (legfelsőbb bíróság, Lengyelország) összetétele – véleménye szerint – jogellenes, ezen ítélet alapján pedig a fellebbviteli bíróság ismételtén megvizsgálta az ügyet, és

meghozta a megtámadott ítéletet. Az ítélkező testület ugyanis a Sąd Najwyższy (legfelsőbb bíróság) belüli bírói tisztségre az ustawa z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (a nemzeti igazságszolgáltatási tanácsról szóló törvény és egyes más törvények módosításáról szóló, 2017. december 8-i törvény) (Dz.U. 2018., 3. tétel; a továbbiakban: 2017. évi törvény) alapján létrehozott Krajowa Rada Sądownictwa (nemzeti igazságszolgáltatási tanács, Lengyelország, a továbbiakban: KRS) javaslatára kinevezett személyekből állt. Hasonlóképpen, a megtámadott ítélet alapjául szolgáló ügyben (ügyszám: VII AGa 847/20) eljáró fellebbviteli bíróságnak tagja volt a 2017. évi törvény által létrehozott KRS javaslatára a fellebbviteli bíróság bírói tisztségére kinevezett személy. Ugyanakkor a fellebbező arra is hivatkozott, hogy megsértették az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló, 1950. november 4-i egyezmény 6. cikkének (1) bekezdését, amennyiben a megtámadott ítéletet olyan körülmények között hozták meg, amikor az I NSK 8/19. sz. ügyben eljáró Sąd Najwyższy (legfelsőbb bíróság), valamint a VII AGa 847/20. Sz. ügyben eljáró Sąd Apelacyjny w Warszawie (varsói fellebbviteli bíróság) jogellenes összetétele miatt a felperes részére nem biztosították azt a jogát, hogy ügyét a törvény által létrehozott független és pártatlan bíróság tárgyalja.

- 5 A fenti jogalapokra hivatkozva a felperes társaság a megtámadott ítélet hatályon kívül helyezését, az eljárás jogellenes részében történő megszüntetését, és azt kérte, hogy az ügyet utalják vissza a Sąd Najwyższy (legfelsőbb bíróság) szabályos összetételű ítélkező testülete elé, vagy e kérelem elutasítása esetében a megtámadott ítélet hatályon kívül helyezését, és azt kérte, hogy az ügyet utalják vissza a fellebbviteli bíróság szabályos összetételű tanácsa elé.
- 6 A 2023. január 23-i beadvánnyal a C. sp. z o.o. annak megállapítását kérte, hogy a Sąd Najwyższy bírója (a továbbiakban: legfelsőbb bírósági bíró), O. N., akit az I. NZ 22/22. sz. ügyben eljáró ítélkező testületbe jelöltek ki, – figyelembe véve a kinevezésének körülményeit és a kinevezését követő magatartását – nem felel meg a függetlenség és pártatlanság követelményének. A C. sp. z o.o. a kérelmének alátámasztására a következő körülményekre hivatkozott:
  - a) O. N. legfelsőbb bírósági bíró részvétele a Sąd Najwyższy (legfelsőbb bíróság) megüresedett álláshelyeire kiírt pályázati eljárásban a 2017. évi törvény által létrehozott KRS előtt;
  - b) határozathozatal és igazságszolgáltatási feladatok ellátása O. N. legfelsőbb bírósági bíró által a Naczelný Sąd Administracyjny (legfelsőbb közigazgatási bíróság, Lengyelország, a továbbiakban: NSA) azon végzésének meghozatala ellenére, amely felfüggesztette a KRS azon határozatának hatályát, amely alapján O. N.-t bírói tisztségre nevezték ki, valamint a Sąd Najwyższy (legfelsőbb bíróság) három egyesített tanácsának – a polgári, a büntető és munkaügyi és társadalombiztosítási tanácsának – azon határozata (a továbbiakban: 2020. évi határozat) ellenére, amely megállapította, hogy minden egyes ítélkező testület szabálytalan,

amennyiben a Sąd Najwyższy (legfelsőbb bíróság) belüli bírói tisztségre a 2017. évi törvény által létrehozott KRS javaslata alapján kinevezett személy a tagja.

- c) az O. N. legfelsőbb bírósági bíró közreműködése a 2020. évi köztársasági elnöki választást követő választással kapcsolatos jogvitákra vonatkozó, függetlenségét illetően komoly kétségeket felvető határozat meghozatalában.

Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem indokolásának rövid összefoglalása

- 7 A jelen ügyben felmerült probléma a nemzeti jogban (lengyel polgári perrendtartásban) előírt két eljárási intézménnyel kapcsolatos két kérdést egyesít, nevezetesen a bíró (a polgári perrendtartás rendelkezései alapján történő) kizárását és az úgynevezett pártatlansági tesztet, azaz a bíró – jelen ügyben a Sąd Najwyższy (legfelsőbb bíróság) bírója – függetlenségére és pártatlanságára vonatkozó követelmények (a legfelsőbb bíróságról szóló törvény rendelkezései alapján történő) vizsgálatát, miközben a rendes bíróságok bíraira vonatkozóan (másik jogszabály) hasonló megoldást ír elő.
- 8 Az előterjesztett kérdések azon keret megállapítására irányulnak, amelyben a Sąd Najwyższy (legfelsőbb bíróság) véleménye szerint a Bíróság ítélkezési gyakorlata által kialakított szabályok alapján összeegyeztethető az igazságszolgáltatásnak a lengyel alkotmányos rendből eredő területe, valamint az eljárásoknak és garanciáknak a bírósághoz való alapvető jog alapjául szolgáló értékekből az uniós jog alapján eredő területe. A Bíróság és a Trybunał Konstytucyjny (alkotmánybíróság, Lengyelország) eddigi ítélkezési gyakorlatának fényében a Sąd Najwyższy (legfelsőbb bíróság) úgy véli, hogy bíróságok közötti párbeszédre van szükség annak elkerülése érdekében, hogy az uniós jog és a nemzeti (alkotmányos) jog között feloldhatatlan konfliktus alakuljon ki.
- 9 Az első kérdés a fél azon eljárási cselekményére (kérelemére) vonatkozik, amely a nemzeti és uniós jog alapján bírói felülvizsgálat tárgyát nem képező bírói kinevezésnek az uniós jog és a tagállam alkotmánya fényében elfogadhatatlan megtámadására irányul oly módon, hogy vitatja e bíró határozathozatalra való alkalmasságát, tekintettel arra, hogy e bíró kinevezési eljárásának és a szóban forgó ügynek a körülményei nem függenek össze, illetve nincs ténybeli alapja annak, hogy e bíró pártatlanságát és függetlenségét a bírói kinevezésnek a fél által vitatott szabályszerűségén kívüli más körülmények, így e bíró kinevezést követő magatartása, a jogalkotói és végrehajtó hatalom általi befolyásolhatósága alapján megkérdőjelezzék. A nemzeti jog szerint az adott fél e cselekménye elfogadhatatlan *actio popularisszal* egyenértékű, és a nemzeti eljárásjoggal való súlyos és nyilvánvaló visszaélésnek minősül. Felmerül tehát a kérdés, hogy az Alapjogi Charta 47. cikkének első bekezdésével összefüggésben értelmezett EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdése fényében az ügyben eljáró bíróság köteles-e figyelmen kívül hagyni az ilyen cselekményt.

- 10 A lengyel jog két olyan jogorvoslati lehetőséget ír elő, amely alapján az eljárásban részt vevő felek hivatkozhatnak arra, hogy a konkrét ügyben való ítélkezésre kijelölt bíró nem garantálja az ügy objektív elbírálását. Ezen jogorvoslatok közül az első a bíró kizárása a k.p.c. 49. cikke alapján. E rendelkezés előírja a bíró kizárását az adott ügyben, ha olyan körülmény áll fenn, amely kétséget ébreszthetne a bírónak az ügyben való pártatlanságát illetően (*iudex suspectus*). Ez nem jelent törvény erejénél fogva (*ipso iure*) történő kizárást, mivel e tárgyban az eljárást – akár a fél kérelmére, akár a bíró saját nyilatkozata alapján – meg kell indítani.
- 11 Két szempontot kell figyelembe venni a bíró pártatlanságát kétségbe vonó körülmények fennállásának értékelésekor: az ügynevezett objektív és szubjektív bírói pártatlanságot. A szubjektív pártatlanság azt jelenti, hogy egyik bíró sem mutathat elfogultságot vagy személyes előítéletet, és az ellenkezőjének bizonyításáig a személyes pártatlanságot vélelmezni kell. Másrészt a bíróságnak objektív módon is pártatlannak kell lennie, tehát ebben a tekintetben megfelelő biztosítékokat kell nyújtania az összes jogszerű kétely kizárására (lásd: a Bíróság 2009. február 19-i, Koldo Gorostiaga Atxalandabaso kontra Parlament ítélete, C-308/07, EU:C:2009:103).
- 12 Ezt követően a Trybunał Konstytucyjny (alkotmánybíróság) ítélkezési gyakorlata elfogadta a függetlenség külső jegyeinek megtartására irányuló megoldást. Nemcsak az a fontos, hogy az ügyet elbíráló bíró mindenkor a függetlenség és pártatlanság elveinek megfelelő magatartást tanúsítson, hanem az is, hogy a külső értékelés szerint e bíró magatartása megfeleljen ezeknek a szabályoknak. A Sąd Najwyższy (legfelsőbb bíróság) ítélkezési gyakorlata azt is kimondta, hogy nem az a kérdés, hogy a bírónak észszerűen felróható-e a pártatlanság hiánya, hanem az, hogy a fél szempontjából elegendő olyan körülmény áll-e fenn, amely kétségeket ébreszthet a bíró pártatlanságával kapcsolatban. Ezt az Emberi Jogok Európai Bíróságának (EJEB) ítélkezési gyakorlata is hangsúlyozza.
- 13 A bírónak a k.p.c. 49. cikkének (1) bekezdése alapján történő kizárását nem pusztán az a tény határozza meg, hogy a bíró ismeri-e – akár „személyesen” – a felet, hanem a személyes kapcsolatok olyan sajátos szövete, amely megnehezítené a bíró számára, hogy pártatlan maradjon az e felet érintő jogvita eldöntésében. E kapcsolatokra jellemző lehet az adott személyhez való érzelmi viszonyulás vagy a bíró érdekeit vagy élethelyzetét befolyásoló kapcsolódások.
- 14 A (Sąd Najwyższy [legfelsőbb bíróság] bíráját érintő) második jogorvoslatról a legfelsőbb bíróságról szóló törvény 29. cikkének 5. §-a rendelkezik (amelyet a Bíróság ítélkezési gyakorlatából eredő szabály érvényre juttatása érdekében 2022-ben illesztettek be). Ez annak vizsgálatára vonatkozik, hogy többek között a Sąd Najwyższy (legfelsőbb bíróság) bírája megfelel-e a függetlenség és pártatlanság követelményének, figyelembe véve kinevezésének körülményeit és a kinevezését követő magatartását, amennyiben ez az adott ügy körülményei között a függetlenség vagy pártatlanság garanciáinak megsértését eredményezi, ami – figyelembe véve a jogosult személy körülményeit és az ügy jellegét – hatással

van az ügy kimenetelére. A kérelemnek helyt adva a Sąd Najwyższy (legfelsőbb bíróság) kizárja a bírót az ügy elbírálásból; ennek során a bíró adott ügy elbírálásából való kizárása azonban nem alapozhatja meg a bíró kizárását a közreműködésével tárgyalt más ügyekből (az uSN [a legfelsőbb bíróságról szóló törvény] 29. cikkének 18. §-a).

- 15 Sem a bíró kizárása, sem pedig a függetlenség és pártatlanság követelményének vizsgálata iránti kérelem nem tekinthető általános jellegű intézkedésnek, és ezért nem irányul általánosságban a bíró határozathozatalból való kizárására. Mindkét jogorvoslat arra szolgál, hogy a fél kizárhassa azt a bírót, aki az adott ügy körülményei között nem garantálja, hogy az ügyben objektív és független, harmadik személyek befolyása nélküli határozatot hoz.
- 16 A Lengyel Köztársaság alkotmányának 179. cikke előírja, hogy a Lengyel Köztársaság elnöke a bírákat a KRS javaslata alapján határozatlan időre nevezi ki. Ugyanakkor az uSN 29. cikke szerint a Sąd Najwyższy (legfelsőbb bíróság) bírója az a személy, akit a Lengyel Köztársaság elnöke nevezett ki erre a tisztségre, és aki a Lengyel Köztársaság elnöke előtt esküt tett (1. §). Ennek során fontos, hogy a Sąd Najwyższy (legfelsőbb bíróság) vagy szervei tevékenységeinek keretében nem lehet megkérdőjelezni a bíróságok, az állam alkotmányos szervei vagy a felügyelő és jogvédelmi szervek jogszerűségét (2. §), valamint az, hogy a Sąd Najwyższy (legfelsőbb bíróság) vagy más hatóság nem állapíthatja meg és nem értékelheti a bírák kinevezésének vagy az e kinevezésből eredő bírói tisztség gyakorlására vonatkozó jogkörnek a jogszerűségét (3. §).
- 17 A Sąd Najwyższy (legfelsőbb bíróság) bírójának kinevezésével kapcsolatos körülmények nem szolgálhatnak a bíró részvételével hozott határozat megtámadásának, illetve függetlensége és pártatlansága megkérdőjelezésének kizárólagos alapjául (az uSN 29. cikkének 4. §-a).
- 18 A Trybunał Konstytucyjny (alkotmánybíróság) ítélezési gyakorlata hasonló álláspontot fogadott el. A Trybunał Konstytucyjny (alkotmánybíróság) több határozatban is elismerte, hogy a k.p.c. 49. cikkének 1. §-a annyiban, amennyiben lehetővé teszi valamely bírónak – a KRS javaslata alapján a köztársasági elnök általi hibás kinevezése miatt – az ügyből való kizárására vonatkozó indítvány megtételét, és annyiban, amennyiben a bírónak a Lengyel Köztársaság elnöke által a KRS javaslatára történő kinevezésére irányuló eljárást olyan körülményként ismeri el, amely alkalmas arra, hogy valamely bíró pártatlanságát illetően jogos kétséget támasszon egy adott ügyben, összeegyeztethetetlen a Lengyel Köztársaság alkotmányával. Ezen felül a Trybunał Konstytucyjny (alkotmánybíróság) a Lengyel Köztársaság alkotmányával összeegyeztethetetlennek minősítette a legfelsőbb bíróságról szóló törvény egyes rendelkezéseit annyiban, amennyiben a bírói tisztség, így a Sąd Najwyżsyzyn (legfelsőbb bíróság) belüli bírói tisztség betöltésére kinevezett személy jogállására, valamint e bíró ebből eredő jogosítványaira és az e személy közreműködésével végzett bírósági cselekménynek e jogállással kapcsolatos

hatályosságára vonatkozó legfelsőbb bírósági határozat normatív alapjául szolgálnak.

- 19 Ezt a megoldást a Bíróság ítélkezési gyakorlata is elismeri, amely elfogadja, hogy annak pusztán ténye, hogy a bírakat a végrehajtó hatalom szerveinek közreműködésével nevezték ki, nem hozhat létre e bírák és e szervek között függőségi viszonyt, és nem is kelthet kétségeket pártatlanságukat illetően, ha kinevezésüket követően az érdekeltek semmilyen nyomás alá nem kerülnek és feladataik ellátása során nem kapnak utasításokat (lásd: 2019. november 19-i A. K. és társai ítélet, C-585/18, C-624/18 és C-625/18, EU:C:2019:982, 133. pont; lásd még: 2021. március 2-i A. B. és társai ítélet, C-824/18, EU:C:2021:153, 122. pont; 2021. április 20-i Republika ítélet, C-896/19, EU:C:2021:311, 56. pont; 2021. július 15-i Bizottság kontra Lengyelország ítélet, C-791/21, EU:C:2021:596, 97. pont). Ugyanakkor az a körülmény, hogy egy olyan szerv, mint a nemzeti igazságszolgáltatási tanács, amely a bírák kinevezésének folyamatában vesz részt, döntő jelleggel a jogalkotó által kiválasztott tagokból áll, önmagában nem vonhatja kétségbe az említett eljárás végén kinevezett bírák függetlenségét (lásd hasonlóképpen: 2020. július 9-i Land Hessen ítélet, C-272/19, EU:C:2020:535, 55. és 56. pont).
- 20 A Bíróság ítélkezési gyakorlatából az is következik, hogy más lehet a helyzet akkor, ha ugyanez a körülmény – más releváns elemekkel és azon feltételekkel együtt, amelyek mellett e kiválasztásokra sor kerül – ilyen kétségeket ébreszt (a C-791/21. sz. ügyben hozott ítélet, 103. pont). Meg kell jegyezni, hogy a „független és pártatlan bíróság” (angolul *independent and impartial tribunal*, németül *unabhängiges und unparteiisches Gericht*) fogalma lényegében a bíróság függetlenségének és pártatlanságának (nem pedig a bíró függetlenségének) értékelési kategóriáját jelenti, noha e fogalmak egymással szorosan összefüggenek.
- 21 A Bíróság által a 2022. március 29-i Getin Noble Bank ítéletben (C-132/20, EU:C:2022:235) bevezetett értékelési kritériumok szerint a Sąd Najwyższy (legfelsőbb bíróság) „függetlenségi vélelmet” élvez, amelyet vagy egy olyan jogerős bírósági határozat, amely megállapítja, hogy a kérdést előterjesztő bíró nem minősül a törvény által megelőzően létrehozott független és pártatlan bíróságnak, vagy az említett bíróság függetlenségét és pártatlanságát aláásó egyéb tényezők dönthetnek csak meg.
- 22 A Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata szerint a kötelezettségzegési eljárás tárgyát képező nemzeti törvényi rendelkezések hatályát általában a nemzeti bíróságok által történő értelmezésük figyelembevételével kell megállapítani (lásd: 2021. július 15-i Bizottság kontra Lengyelország ítélet, C-791/19, EU:C:2021:596, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot). Ugyanakkor a nemzeti bíróságok igazságszolgáltatást érintő ügyekben nem hagyhatják figyelmen kívül a nemzeti jog szabályait, köztük az alkotmányos rangú szabályokat sem, amikor az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második

albekezdésében és az Alapjogi Charta 47. cikkében meghatározott kritériumokat értékeli.

- 23 A nemzeti (és a nemzetközi) jog rendelkezései nem határozzák meg a függetlenség vagy pártatlanság követelményét. E rendelkezések azt sem határozzák meg, hogy a jogszabályok értelmében mit jelent a függetlenség és a pártatlanság, illetve hogy megsértésük min alapulhat, illetve min kell alapulnia. Az sincs megállapítva, hogy a függetlenség és pártatlanság hiánya megítélésének egyedüli kritériuma magának a bírónak a magatartása vagy e kritériumot más, tőle független körülmények jelenthetik. 2023. február 23-i végzésében a Sąd Najwyższy (legfelsőbb bíróság) hangsúlyozta, hogy a bíró kinevezésének körülményeit az uSN 29. cikke 5. §-ának fényében nem általános jellegű, a bírák kinevezési eljárásának rendszerszintű megoldásaira utaló körülményekként, hanem a kinevezés egyedi, konkrét bíróra vonatkozó körülményeként kell értelmezni.
- 24 A Trybunał Konstytucyjny (alkotmánybíróság) joggyakorlatának fényében az alkotmányos értelemben vett bírói függetlenség több lényeges tényezőtől áll, amelyek a következők: 1) pártatlanság az eljárás résztvevőivel szemben, 2) függetlenség a nem bírósági szervekkel (intézményekkel) szemben, 3) a bíró önállósága a hatóságokkal és más bírósági szervekkel szemben, 4) függetlenség a politikai szereplők, különösen a politikai pártok befolyásától, 5) a bíró belső függetlensége.
- 25 A fent említett tényezők közül az elsőt kivül, amely a pártatlanságra vonatkozik, a többi főszabály szerint nem korlátozódhat egyetlen vizsgált ügy keretében történő értékelésre, mivel a nem igazságügyi szervektől (intézményektől), igazságügyi hatóságoktól és szervektől vagy politikai szereplőktől, különösen politikai pártoktól való függés alapvetően azt jelenti, hogy a bírót teljes egészében megfosztották a függetlenség attribútumától. Így az ilyen értelemben vett függetlenség hiányának megállapítása, amit a jelen ügyben benyújtott kérelem *de facto* el akar érni, nem egyetlen konkrét ügyre vonatkozik, mivel a függőség fennállása mindig azt kell, hogy eredményezze, hogy a bíró egyes ügyek elbírálásából való kizárása érdekében megfelelő intézkedéseket kell hozni. Annál is inkább, mivel a bírói kinevezések normatív, alkotmányos modelljéről van szó. Annak megállapítása, hogy a bírói kinevezési eljárást érintő tényezőktől vagy abban részt vevő személyektől való „függés” fennállása általánosságban a bírói függetlenség hiányát eredményezi-e, azt jelentené, hogy a bíró egyáltalán nem képes többé a feladatai ellátására, míg a kinevezésének lehetséges körülményei vagy maga a bírójelölt vagy a kinevezési eljárásban részt vevő szervek tagjai (akiknek a döntéseit a bírójelölt nem befolyásolja, és e döntések jogszabályokban meghatározott konkrét eljárás szerint születnek) magatartásának vizsgálatához vezethetnek, amely magatartások nem értékelhetők az említett általános értelemben vett függetlenség hiánya szempontjából. Ha viszont a kinevezési eljárásban konkretizált meghatározott körülmények alapoznák meg a bíró kizárását, akkor arra a rendes kizárási eljárás tekintetében előírt általános szabályok szerint kell sort keríteni, például ha a bírónak olyan ügyben kell

eljárnia, amelyben a KRS kinevezési eljárásban e bírót értékelő tagja, vagy akár a Lengyel Köztársaság elnökének a hivatalát abban az időpontban betöltő személy vesz részt, és minden egyes alkalommal egyedi alapon kell elvégezni a pártatlanság értékelését.

- 26 Mindenekelőtt azonban komoly kétségeket ébreszt annak pusztá megállapítása, hogy a bíró kinevezésének körülményei (szűken értelmezve, ami a kinevezési eljárás folyamatára és jogalapjára, valamint *in concreto* magára a kinevezési eljárás lefolytatására vonatkozik) – anélkül, hogy azok jellegét pontosítanánk – általánosságban befolyásolhatják a bíró függetlenségének vagy pártatlanságának vizsgálatát. A jelen ügyben benyújtott kérelem valójában erre a szempontra összpontosít, és ebből von le általános következményeket az O. N. legfelsőbb bírósági bíró és a megtámadott ítélet meghozatalában részt vevő fellebbviteli bírósági bíró igazságszolgáltatási feladatok ellátására való alkalmatlansága formájában. E következtetés megalapozottságát – a kérelmező szerint – alátámasztaná, hogy O. N. legfelsőbb bírósági bíró figyelmen kívül hagyta azt a tényt, hogy „kinevezése nyilvánvalóan szabálytalan volt, csakúgy, mint az új KRS javaslatára kinevezett más bírák esetében”. A bírói jogállás ezen értelmezése túlmutat mind a Bíróság, mind a Trybunał Konstytucyjny (alkotmánybíróság) korábbi ítélezési gyakorlatából eredő ismertetett kritériumokon.
- 27 Az ítélezési gyakorlatban uralkodó álláspont szerint nem elegendő a Sąd Najwyższy (legfelsőbb bíróság) adott bírója kinevezésének azon körülményeire (köztük a kinevezési eljárás esetleges szabálytalanságára) és e bíró kinevezést követő magatartására (különösen a bírósági, bíróságon kívüli cselekményeire, a nyilvánosság előtt tett nyilatkozataira és megnyilvánulásaira vagy egyéb nyilvános tevékenységére) hivatkozni, amelyek alapján alapos kétségek merülhetnek fel azzal kapcsolatban, hogy teljesül-e a függetlenség és pártatlanság követelménye, hanem a jogosult körülményeit és az ügy jellegét figyelembe véve meg kell jelölni azokat a körülményeket is, amelyek bizonyítják, hogy ez a hiányosság befolyásolhatja a konkrét ügy kimenetelét.
- 28 Ezzel ellentétes álláspont is megjelenik, nevezetesen hogy annak megállapításához, hogy a bírói függetlenség és pártatlanság hiányának az uSN 29. cikke 5. és azt követő §-ainak fényében történő vizsgálatához elegendő a bíró állítólagos szabálytalan kinevezésének feltétele (a KRS javaslatára a 2018-tól hatályos szabályozás, azaz a 2017. évi törvény alapján történő kinevezésről van szó), és ezenfelül az EJEB ítélezési gyakorlatával és a Sąd Najwyższy (legfelsőbb bíróság) 2020. évi határozatából eredő következtetésekkel ellentétben „kinevezést követő eljárásnak” minősíthető azon bíró igazságszolgáltatási tevékenysége, akinek pártatlanságát és függetlenségét megkérdőjelezzik. E határozat szerint az ítélező testületet nem szabályszerűen hozták létre vagy az jogellenes, amennyiben e testületben olyan személy vesz részt, akit a 2017. évi törvény adott rendelkezéseinek megfelelően a KRS javaslatára neveztek ki a Sąd Najwyższy (legfelsőbb bíróság) bírájává. Ez az álláspont figyelmen kívül hagyja a Trybunał Konstytucyjny (alkotmánybíróság) ítélezési gyakorlatát, és a kérdést előterjesztő bíróság szerint ezen álláspontból annak elfogadása következik, hogy

az említett határozathoz hasonló alkotmányellenes normatív aktus kötelezi és köti a Sąd Najwyższy (legfelsőbb bíróság) valamennyi ítélkező testületét.

- 29 A szóban forgó kérelemben a bírói kinevezések „szabálytalanságát” az uniós jogból és az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló egyezmény (EJEE) 6. cikkéből (bírósághoz való jog) eredő szabályra hivatkozva vetették fel, azonban teljes mértékben figyelmen kívül hagyták annak értékelését, hogy a konkrét körülmények között a bírói kinevezés módja (körülményei) miatt függőségi viszony áll-e fenn a bíró vagy a bíróság és a jogalkotó vagy végrehajtó hatalom között, és hogy ez a függőségi viszony miből állna, vagy hogy kétségek merülnek-e fel a pártatlanságot illetően, mivel kinevezését követően a bíró nyomás alá kerül, és feladata ellátása során utasításokat kap (a Bíróság C-585/18., C-624/18. és C-625/18. sz. egyesített ügyekben hozott ítélete). A Sąd Najwyższy (legfelsőbb bíróság) bírái esetében ez azt is jelenti, hogy a fenti kritériumok egyedi ellenőrzésének hiányát az uniós jog azon fenti követelményei megsértésének kell tekinteni, amelyeknek ezen ellenőrzés során meg kellett volna felelni. Kizárólag – mintegy mellékesen – arra hivatkoztak, hogy O. N. legfelsőbb bírósági bíró részt vett a 2020. évi köztársasági elnöki választás lebonyolítását érintő, választással kapcsolatos jogvitákra vonatkozó, a győztes jelöltet állító politikai párt számára kedvező határozat meghozatalában, így igazságszolgáltatási tevékenysége azt a benyomást keltette, mintha annak a politikai erőnek kedvezne, amely lehetővé tette a Sąd Najwyższyra (legfelsőbb bíróság) való kinevezését. Függetlenül az ilyen állítás megalapozottságától meg kell jegyezni, hogy valójában arról van szó, hogy a kérelmező szerint szabálytalan bírói kinevezési eljárás ellenére igazságszolgáltatási tevékenységet folytatnak.
- 30 A Sąd Najwyższy (legfelsőbb bíróság) egyes ítélkező testületei (az e bíróságra 2018-at megelőzően kinevezett bírákról van szó) szintén elismerik, hogy a bíró kinevezését követő tevékenysége magában foglalja az adott bíró igazságszolgáltatási tevékenységének folytatását. A 2023. február 27-i végzéssel megtagadták a Trybunał Konstytucyjny (alkotmánybíróság) 2020. április 20-i ítéletének tényleges érvényesülését, amennyiben ezen ítélet alkotmányellenesnek nyilvánította a 2020. évi határozatot, amelynek meghozatalában a fent említett végzést meghozó bírák részt vettek, úgy ítélve meg, hogy saját alkotmányellenes határozatuk helytálló és állítólagosan joghatásokat válthat ki, ezáltal egyértelműen megsértették a *nemo iudex in causa sua* elvéből eredő követelményt.
- 31 Ezenfelül a 2023. április 4-i végzésével a Sąd Najwyższy (legfelsőbb bíróság) azzal a kérdéssel fordult a Sąd Najwyższy (legfelsőbb bíróság) kibővített összetételű ítélkező testületéhez, hogy az uSN 29. cikkének 5. §-ából következik-e, hogy a Sąd Najwyższy (legfelsőbb bíróság) bírájának adott ügy elbírálásából való kizárásához az e rendelkezésben leírt valamennyi olyan feltétel együttes fennállása szükséges, amelynek fényében a Sąd Najwyższy (legfelsőbb bíróság) bírója nem felel meg a függetlenség és pártatlanság követelményének, vagy elegendő-e az ügy konkrét körülményei között e feltételek közül csak egynek a fennállása.

- 32 Az ilyen, pusztán e feltételen alapuló kérelem valójában a nemzeti és az uniós jog által nem ismert módon színlelt lenne, és azt eredményezné, hogy megkérdőjeleződne a bíró e tisztség betöltéséhez való joga. Mi több, e kérelem lényegében nem e bíró, hanem a kinevezésére vonatkozó köztársasági elnöki jogkörnek minden egyes alkalommal történő vizsgálatára szolgálna, amely előjogot nem lehet olyan rendelkezések alapján vizsgálni, amelyek nem a Lengyel Köztársaság alkotmányából erednek. A Trybunał Konstytucyjny (alkotmánybíróság) a 2012. június 5-i ítéletben megállapította, hogy a Lengyel Köztársaság alkotmányának 179. cikke „a Lengyel Köztársaság elnökének a bírák kinevezésére vonatkozó hatáskörét meghatározó teljesen önálló norma, mivel az a kinevezési eljárás valamennyi szükséges elemét szabályozza”.
- 33 A Trybunał Konstytucyjny (alkotmánybíróság) joggyakorlatában rámutatott, hogy a lengyel jogrendszerben bírónak az a személy tekinthető, aki a Lengyel Köztársaság elnökétől átvette a kinevezési okmányt, míg a bíró határozathozatalból való kizárásának jogalapja a Lengyel Köztársaság alkotmányából és az azon alapuló jogszabályokból kell, hogy következzen. A Lengyel Köztársaság elnökének előjoga nem képezi bírósági felülvizsgálat tárgyát.
- 34 A bíró határozathozatalból való általános kizárása e bíró hivatalából való tényleges – törvénnyel, és ami még fontosabb, a Lengyel Köztársaság alkotmányával és az uniós joggal ellentétes – „felfüggesztését” jelentené. Hasonló álláspontot képvisel a Trybunał Konstytucyjny (alkotmánybíróság) a határozathozatalból törvénynél alacsonyabb szintű olyan jogi aktus (a Sąd Najwyższy [legfelsőbb bíróság] határozata) útján való teljes „kizárás” tekintetében, amely a nyugállományban lévő bíró sajátos intézményének *ab initio* létrehozásához vezet. Az előjogok gyakorlása, így a bírák kinevezése terén is, nem igényli a Lengyel Köztársaság elnöke által hozott személyeket érintő határozatok megindokolását.
- 35 A Trybunał Konstytucyjny (alkotmánybíróság) ítélkezési gyakorlata szerint a Lengyel Köztársaság alkotmánya 179. cikkének fényében a KRS indítványának előírása a köztársasági elnök mozgásterének jelentős szűkítését jelenti, aki nem nevezhet ki bármilyen olyan személyt, aki megfelel a bírójelöltekkel szemben támasztott követelményeknek, hanem kizárólag olyan személyt, akinek a jelölését a KRS elbírálta és megerősítette. A Lengyel Köztársaság alkotmánya a Lengyel Köztársaság elnöke előjogának gyakorlását a megfelelő javaslat KRS általi előterjesztéséhez köti, miközben a kinevezés aktusa hozza létre a bírói jogállást. A Lengyel Köztársaság alkotmánya azonban nem rendelkezik kifejezetten a javaslat előterjesztését megelőző szakaszokról, és azokat a képesítéseket sem határozza meg, amelyekkel a bírójelöltnek rendelkeznie kell. A köztársasági elnök hatáskörei önállóak; azokat saját nevében, saját döntéséből és saját felelősségére gyakorolja.
- 36 A Lengyel Köztársaság elnökének a bírói tisztségre történő kinevezésről szóló határozata nem minősül közigazgatási aktusnak, és nem tartozik közigazgatási

bíróság hatáskörébe, maga a kinevezés pedig nem közigazgatási ügy. Nem áll rendelkezésre e hatáskör Lengyel Köztársaság elnöke általi gyakorlása érvényességének és szabályosságának, valamint joghatásainak vizsgálatát lehetővé tevő eljárás. Sem nemzetközi követelmény figyelembevételével, sem pedig törvényi szinten nem hozható létre ilyen eljárás. A bíró kinevezése alkotmányjogi aktusnak minősül, amely közvetlenül alkotmányos normából ered. Mint ilyen, nem tekinthető közigazgatási jogi aktusnak. Ezért egyetlen hatóságnak sincs hatásköre annak szabályosságát vagy joghatásait ellenőrizni. Az EJEB továbbá nem olyan szerv, amely jogosult lenne az alkotmányos előjog Lengyel Köztársaság elnöke általi gyakorlásának értékelésére. A bírói kinevezésnek a lengyel alkotmányban elfogadott modellje maga után vonja a nem vitatható jogállás bíró részére annak érdekében történő biztosításának kötelezettségét, hogy esetlegesen ne kíséreljék meg a bírót elbizonytalanítani olyan körülmények keresésével, amelyek hatással lehetnének annak megítélésére, hogy a kinevezési eljárásnak a Lengyel Köztársaság elnöke általi kinevezést megelőző szakasza szabályos-e. A jogállás ilyen értelemben vett megkérdőjelezhetetlensége az elmozdíthatatlanság egyértelmű elemét jelenti, amelyet nem a bírót megillető „kiváltságként” határoznak meg, hanem amely a bírósághoz való jog garanciáiból, így a jogerős bírósági határozatok stabilitásából ered.

- 37 A Lengyel Köztársaság alkotmányának a 144. cikk (3) bekezdésének 17. pontjával összefüggésben értelmezett 179. cikke, valamint az uniós jog alapján nem nevezhető ki a bíró pusztán olyan szimbolikus aktussal, amely nélkülözi a tényleges gyakorlati hatásokat. A bírói kinevezés egyúttal a bírói hatalom gyakorlására vonatkozó hatáskör adott személyre történő átruházását is jelenti. A bírói kinevezés azon körülményeire hivatkozó kérelem, amelyek a bírói függetlenség és pártatlanság hiányának igazolására szolgálnának, minden esetben a bírói hatáskör bíró általi gyakorlásának korlátozásához vagy akár megakadályozásához vezetne.
- 38 Egy demokratikus jogállamban egyértelmű alkotmányos alap nélkül, valamint az uniós jog alapján a bíró kinevezése semmilyen eljárásban nem vitatható. Az alkotmányos követelményeknek való megfelelés ugyanis a jogi normák által előírt teljes körű bírói megbízatást eredményez, míg az ebből következő hivatali stabilitás és elmozdíthatatlanság elve valójában a Lengyel Köztársaság alkotmánya 45. cikkének (1) bekezdése, valamint az Alapjogi Charta 47. cikkének első bekezdésével összefüggésben értelmezett EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második bekezdése szerinti bírósághoz való jog garanciájának teljesítését szolgálja. A megbízatás aktusának és hatályosságának a lengyel jog alapján történő értékelése viszont nem tartozik az uniós jog szempontjából történő vizsgálat hatálya alá. A függetlenség és a pártatlanság semmilyen módon nem függ attól, a bírót milyen eljárás keretében nevezték ki, amennyiben arra egy demokratikus államban kerül sor. Az alkotmányos normák és az uniós jog rendelkezései nemcsak hogy nem alapozzák meg a bírói függetlenségnek a kinevezés módjára tekintettel történő megkérdőjelezését, hanem ténylegesen e függetlenséget hivatottak biztosítani, ezáltal megvédve a bírót minden külső –

mind a jogalkotó és végrehajtó hatalom, mind pedig az igazságszolgáltatás részéről érkező – befolyástól.

- 39 Amint az megállapításra került, az uniós jogban sem található olyan jogalap, amely alapján valamely tagállamban vitatható lenne a bírói kinevezés, és ezáltal megakadályozható lenne, hogy a bírói feladatát ellássa, tehát mindenekelőtt határozatot hozzon. Szintén ezt támasztja alá az a kérelmező által hivatkozott körülmény, hogy O. N. legfelsőbb bírósági bírót annak „teljes tudatában” nevezték ki a Sąd Najwyższy (legfelsőbb bíróság) belüli bírói tisztségre, hogy az NSA (legfelsőbb közigazgatási bíróság) a KRS határozatának végrehajtását – többek között O. N.-t a Sąd Najwyższy (legfelsőbb bíróság) belüli bírói tisztségre való kinevezésére vonatkozó javaslat előterjesztését érintő részében – felfüggesztő végzést hozott. A kérelmező szerint ez O. N. legfelsőbb bírósági bírót által elkövetett jogsértésre utal. Nem annyira ismert, hogy a kérelmező mire alapozva fogalmazta meg ezt a következtetést. Mindenekelőtt ki kell emelni, hogy O. N. (abban az időszakban, amikor még nem volt bírót) az NSA (legfelsőbb közigazgatási bíróság) előtt a KRS határozatával kapcsolatos biztosítási intézkedés tekintetében lefolytatott egyetlen eljárásban sem vett részt, így a kérelmező által hivatkozott végzést nem kézbesítették a részére, és semmi nem utal arra, hogy tudomása lett volna bármilyen biztosítási intézkedésről. Tehát már ennél az oknál fogva is téves az a feltételezés, hogy jogsértést követett el. A feltételezett jogsértés ugyanis csak annak teljes tudatában történhetett meg, hogy ilyen végzést hoztak, és hogy pontosan mi volt e végzés tárgya. Nem világos tehát, hogy a kérelmező ügyvédje milyen körülményekből következtet arra, hogy O. N. legfelsőbb bírósági bírót tudott a biztosítási intézkedésről, és hogy azt figyelmen kívül hagyta. Ha ezt a 2020. január 23-i határozat indokolása alapján teszi, amely „sajtóinformációiból következő ismeretekre” hivatkozik, akkor még attól függetlenül is, hogy e határozatot az eljárás megsértésével hozták meg, és *de facto* jogi normának minősül, az abban foglalt, e kérdésre vonatkozó következtetések egyáltalán nem felelnek meg a valóságnak, az indokolást jegyző személyek által tett, bizonyítatlan célzásoknak minősülnek, és nem valósítanak meg tényállást. Mi több, még ha a jelölt a közösségi médiából szerezte is volna a legáltalánosabb ismereteket a biztosítási intézkedésekre vonatkozó végzés létezésének pusztán tényéről, akkor is számíthatott arra, hogy e végzés a polgári eljárásra vonatkozó szabályok szerint megfelel e szabályoknak, azaz e végzés a KRS határozatának érvénytelen részére vonatkozik. O. N. szempontjából a KRS határozata jogerős és végrehajtható volt, így e tekintetben nem is volt megengedett és eljárási szempontból lehetséges biztosítási intézkedést hozni. Ezért a kinevezés időpontjában nem lehetett feltételezni, hogy az NSA (legfelsőbb közigazgatási bíróság) a biztosítási intézkedésekről szóló határozataiban és végzéseiben súlyos jogsértést követ el. Ilyen feltételezésre csak a teljes rendelkezés szövegének ismeretében kerülhetne sor, ami az említett, meglehetősen objektív okokból nem történhetett meg. A KRS határozatának tartalmába való későbbi beavatkozás e tekintetben irreleváns, mivel e határozat nyilvánvaló okokból nem rendelkezhet visszaható hatállyal. A fentiekől függetlenül az ilyen „biztosítási intézkedés” közjogi alapon és a Lengyel Köztársaság elnökével szemben nem vált ki joghatásokat.

- 40 A kérelmező azáltal, hogy a kinevezési eljárás szerinte fennálló szabálytalanságára hivatkozik, valójában a bíró jogállását vitatja, nem pedig a bíró kizárását kéri olyan körülmények alapján, amelyek adott ügyben a bíró pártatlanságának hiányát bizonyíthatnák. Az ilyen kérelem *de facto* színlelt kérelem, amely a bírói kinevezésnek az uniós jog és a tagállam alkotmánya szerint megengedhetetlen megtámadására irányul, ami sem a nemzeti, sem az uniós jog alapján nem lehetséges, és ezért a Sąd Najwyższy (legfelsőbb bíróság) álláspontja szerint e kérelmet el kell utasítani.
- 41 A második kérdés az Alapjogi Charta 47. cikkének első bekezdésével összefüggésben értelmezett EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdésével összefüggésben már említett eljárási intézkedésekre vonatkozik, és arra irányul, hogy az uniós jog értelmében vett törvény által létrehozott bíróság kritériumainak való megfelelés hatékony és elégséges mechanizmusa azt jelenti-e, hogy a nemzeti jog lehetővé teszi a felek számára, hogy a bírói kinevezési eljárás körülményeinek és a bíró kinevezését követő magatartásának a bíró pártatlanságára és függetlenségére gyakorolt hatásának ellenőrzését az adott ügyben az úgynevezett pártatlansági teszt keretében vagy a bíró kizárására irányuló kérelem útján kérjék.
- 42 Az uniós jog koherenciájának és egységességének elve ellenére a Sąd Najwyższynak (legfelsőbb bíróság) nincs tudomása olyan esetről, amikor Lengyelországon kívül más tagállamok jogrendszere is bevezetett volna olyan új eljárási vagy rendszerszintű megoldásokat, amelyek a nemzeti jogszabályokat a Bíróság fent említett ítélkezési gyakorlatából eredő követelményekhez igazítanák. A Sąd Najwyższy (legfelsőbb bíróság) álláspontja szerint az előzetes döntéshozatal iránti kérelemben hivatkozott rendelkezések célja, hogy a bírói függetlenség és pártatlanság ellenőrzésének elfogadhatósága tekintetében a lengyel jog szintjét összhangba hozzák a Bíróság fent említett ítéleteiből levont következtetésekkel. E rendelkezések továbbá az EJEE 6. cikke értelmében vett „törvény által létrehozott bíróság” kritériuma bírósági úton történő vizsgálatának bevezetésére irányulnak.
- 43 A fenti intézkedések elegendőnek tűnnek annak megállapításához, hogy a bíróság összetétele szabályos-e, annál is inkább, mivel a nyilvánosságra hozataluk, sőt olykor a médiában az igénybevételükre való buzdítás ellenére ezen intézkedések száma nagyon csekély, ami azt jelenti, hogy az eljárásban részt vevő felek valójában nagyon ritkán támadják meg a Sąd Najwyższy (legfelsőbb bíróság) bíróinak, köztük a 2018-at követően kinevezett bírák pártatlanságát és függetlenségét. Polgári ügyekben (a Sąd Najwyższy [legfelsőbb bíróság] polgári tanácsához) azóta összesen mintegy 40 esetben érkezett a bíró kizárására és pártatlansági teszt elvégzésére irányuló kérelem. Tekintettel arra, hogy a Sąd Najwyższy (legfelsőbb bíróság) polgári tanácsa elé kerülő ügyek száma évente 5000 és 7000 között van, ez alapvetően elhanyagolható százalékot jelent.
- 44 Az előírt intézkedések elegendőek a félnek a bíróság szabályos összetételéhez való jogának érvényesítéséhez, feltéve természetesen, hogy azokat mind a felek,

mind a Sąd Najwyższy (legfelsőbb bíróság) megfelelően alkalmazza. Az eljárásban részt vevő fél által megfogalmazott releváns kifogások elfogadhatóságáról és a Sąd Najwyższy (legfelsőbb bíróság) vagy más bíróság által a Sąd Najwyższy (legfelsőbb bíróság) bíróját illetően hozott határozatról, valamint a határozatok Sąd Najwyższy (legfelsőbb bíróság) által a bíró részvételével történő meghozatalának különböző körülmények miatti megtámadásáról van szó. Az észszerűen eljáró jogalkotó feltételezése és a jogszerűség elve (a Lengyel Köztársaság alkotmányának 7. cikke), valamint az Unió elvei azt követelik meg, hogy a vizsgálat ne a határozat „megtámadásán” vagy a bírói jogállás „vitatásán” alapuljon, és hogy arra a külön rendelkezésekben előírt eljárás és szabályok alapján kell, hogy sor kerüljön (a k.p.c. 49. cikke és az uSN 29. cikkének 5. és azt követő §-ai jelenleg ilyen rendelkezéseknek tekinthetők). Az elmúlt évek ítélkezési gyakorlata azonban más tendenciát mutat, nevezetesen azt, hogy a Lengyel Köztársaság alkotmányának, a nemzeti jogszabályoknak és az uniós jognak a rendelkezései gyakran csak ürügyet szolgáltatnak az ítélkező testületek (különösen a Sąd Najwyższyre [legfelsőbb bíróság] 2018-at megelőzően kinevezett bírákból álló ítélkező testületek) számára olyan értékelések megfogalmazásához és olyan bírósági intézkedések meghozatalához, amelyeknek nem található normatív alapja a jogszabályokban. A Sąd Najwyższy (legfelsőbb bíróság) egyes ítélkező testületei azt mondják ki, hogy a kizárólag a kinevezés körülményeire való hivatkozás megalapozza a kérelemnek a bíró kizárására irányuló kérelemként való kezelését, holott az ilyen értelmezés kifejezetten ellentétes mind a hivatkozott jogszabályi rendelkezésekkel, mind a Trybunał Konstytucyjny (alkotmánybíróság) határozataival, ráadásul azt az uniós jog rendelkezései sem támasztják alá.

- 45 A fentiek abból következnenek, hogy az uSN 29. cikkének 5. §-a a gyakorlatban nem alkalmazható. Például a 2022. november 15-i végzésével a Sąd Najwyższy (legfelsőbb bíróság) megállapította, hogy a bírói függetlenség és pártatlanság vizsgálatával kapcsolatos hiányosságok rendszerszintűek, és olyan súlyosak, hogy gyakorlatilag lehetlenné teszik e vizsgálat hatékony jogorvoslati eszközként való alkalmazását. Ezen ítélkező testületek szerint ezen intézkedés lényegében illuzórikus, és alkalmazásának mellőzése vagy a hatékonyságát gyengítő formai követelmények be nem tartása nem tekinthető a fél mulasztása kifejeződésének.
- 46 Másik, 2023. február 27-i végzésében a Sąd Najwyższy (legfelsőbb bíróság) megállapította, hogy a legfelsőbb bíróságról szóló törvényben előírt vizsgálat találóan olyan eljárásként került meghatározásra, amelynek célja az EJEE 6. cikke (1) bekezdése oly módon történő alkalmazásának megakadályozása, ahogyan ezt a rendelkezést az EJEB a Lengyelországgal szemben indított ügyekben hozott határozataiban értelmezte (Reczkowicz, Dolińska-Ficek és Ozimek, valamint Advance Pharma sp z o.o.), amelynek során az EJEB az Emberi Jogok Európai Bírósága Nagytanácsának a Guómundur Andri Astraósson kontra Izland ügyben hozott ítéletére támaszkodott (az Emberi Jogok Európai Bírósága Nagytanácsa, 2020. december 1., 26374. sz. kérelem). Ebben a 2020. december 1-jei ítéletben ugyanis kimondták, hogy a „törvény általi létrehozás” fogalma magában foglalja a bírák kinevezési eljárását (228. §), és hogy az olyan igazságügyi hatóság, amely

nem felel meg a – különösen a végrehajtó hatalommal szembeni – függetlenség és pártatlanság követelményének, nem tekinthető az EJEE 6. cikke (1) bekezdésének szempontjából „bírósnak”. Emiatt a strasbourgi bíróság annak vizsgálatakor, hogy a bíróság megfelel-e a függetlenség és pártatlanság szükséges követelményének, megállapította, hogy ugyanezen szempontból a bíróság tagjainak kinevezési módját is figyelembe kell venni. A 2020. december 1-jei ítélet háromlépcsős tesztet fogadott el és ismertetett, amelyet minden olyan esetben alkalmazni kell, amikor kétség merül fel az ügyben eljáró bíró szabályos kinevezésével kapcsolatban. E teszt minden elemét alkalmazni kell, amikor a nemzeti jog megsértését állapítják meg a bíró kinevezése során (tovább vizsgálják ugyanis annak jellegét [második szakasz], és azt, hogy a nemzeti jog bizonyos jellegű megsértését megállapították-e és orvosolták-e a nemzeti bíróságok [harmadik szakasz]). E teszt elemei nyilvánvalóan az objektív, nem pedig szubjektív értelemben vett függetlenségre és pártatlanságra vonatkoznak.

- 47 Eközben azt, hogy ez az intézkedés működik, ami valójában más kérdést jelent, a Sąd Najwyższy (legfelsőbb bíróság) más ügyekben hozott határozatai tanúsítják. Lényeges, hogy ezekben az ügyekben a Sąd Najwyższy (legfelsőbb bíróság) ítélkező testülete az e bíróságra a 2018-at megelőzően kinevezett bírákból állt (a 2018 óta kinevezett bírák nem voltak tagjai). Más szóval, ha e bírák „egymásról” határoznak, nem látják akadályát annak, hogy a törvény rendelkezéseit oly módon alkalmazzák, hogy a Sąd Najwyższy (legfelsőbb bíróság) másik (2017. évi törvény szerint kinevezett) bíróját kizárják, és a kinevezési eljárás már említett szabálytalanságára, és arra a tényre hivatkozzanak, hogy ezen állítólagos szabálytalanság miatt ez a bíró nem mondott le tisztségéről. Ugyanakkor az uSN 29. cikkének 5. §-ában használt megoldás arra utal, hogy nem csupán e körülményt (kinevezést) kell vizsgálni, hanem azt is, hogy az adott ügy körülményei között a kinevezés körülményei és a bírónak a kinevezést követő magatartása a bírói függetlenség vagy pártatlanság követelményének megsértéséhez vezethet-e, amely – figyelembe véve a jogosult körülményeit és az ügy jellegét – befolyásolja az ügy kimenetelét.
- 48 Összefoglalva, a nemzeti jogban léteznek a Sąd Najwyższy (legfelsőbb bíróság) bírái pártatlanságának és függetlenségének ellenőrzésére irányuló intézkedések. Megfelelő alkalmazással megfelelő eredmény érhető el. Ha az eljárásban részes fél megfelelő módon él a bíró kizárására irányuló kérelemmel vagy az úgynevezett pártatlansági tesztel, és az eljáró bíróság e tesztet (szintén megfelelően) alkalmazza, akkor a bíróság összetétele megfelelő.
- 49 Ezen túlmenően meg kell jegyezni, hogy a (különösen a polgári jogi) eljárásban részt vevő felek sem a bíró kizárására irányuló kérelmet, sem a pártatlansági tesztet nem nagyon gyakran, sőt – a Sąd Najwyższy (legfelsőbb bíróság) elé kerülő ügyek összességét tekintve – határozottan ritkán veszik igénybe. Felmerül tehát a kérdés, hogy ha az adott fél nem él a számára biztosított eljárási jogokkal, és a konkrét ügyben nem vitatja a bíróság összetételét (amire jelen ügyben természetesen nem kerülhet sor), akkor lehet-e egyáltalán a bíróság nemzeti és az uniós joggal ellentétes összetételéről beszélni. Mivel magának az adott félnek a

szempontjából a vizsgálatnak a külső függetlenség területére kell vonatkoznia, és így a harmadik felek, különösen az eljárásban részt vevő felek megítélésére, akkor olyan helyzetben, amikor a felek nem kérdőjelezik meg az ügyben eljáró bíró függetlenségét és pártatlanságát, nem állapítható meg, hogy egyáltalán szóba került az, hogy a bíróság nem felel meg a nemzeti és az uniós jog követelményeinek. Ugyanis kizárólag a külső függetlenségnek ez az eleme határozhatja meg, hogy a bíró – figyelembe véve mind a kinevezési eljárás lefolytatásának módját, mind a kinevezését követő magatartását – vizsgálható legyen arra vonatkozóan, hogy adott ügyben megfelel-e a független bíróság kritériumának, anélkül, hogy önmagában az alkotmányos jogállása vizsgálat tárgyát képezné.

- 50 A fentiekre tekintettel a Sąd Najwyższy (legfelsőbb bíróság) előzetes döntéshozatal céljából az említett kérdéseket terjesztette a Bíróság elé.